

Geriatr

Jesper Petersson
Forskningschef Region Skåne
Professor

Antal specialistläkare i invärtesmedicinska specialiteter 2021

Specialister						
Invärtesmedicinska specialiteter	Antal	Procentuell förändring 2016-2020 (%)	Medelålder	Andel 67 år eller äldre (%)	Antal utfärdade specialistbevis 2021	
Endokrinologi och diabetologi	305	8	52	9	17	
Geriatrisk	491	-9	54	10	46	
Hematologi	286	2	53	7	20	
Internmedicin	1253	3	48	7	167	
Kardiologi	1004	7	52	7	75	
Lungsjukdomar	225	3	53	9	21	
Medicinsk gastroenterologi och hepatologi	361	11	52	8	18	
Njurmedicin	243	1	54	13	20	

Utveckling av antal specialistläkare i geriatrisk per invånare över 65 år

1995–2014: ökning med 6,8 procent

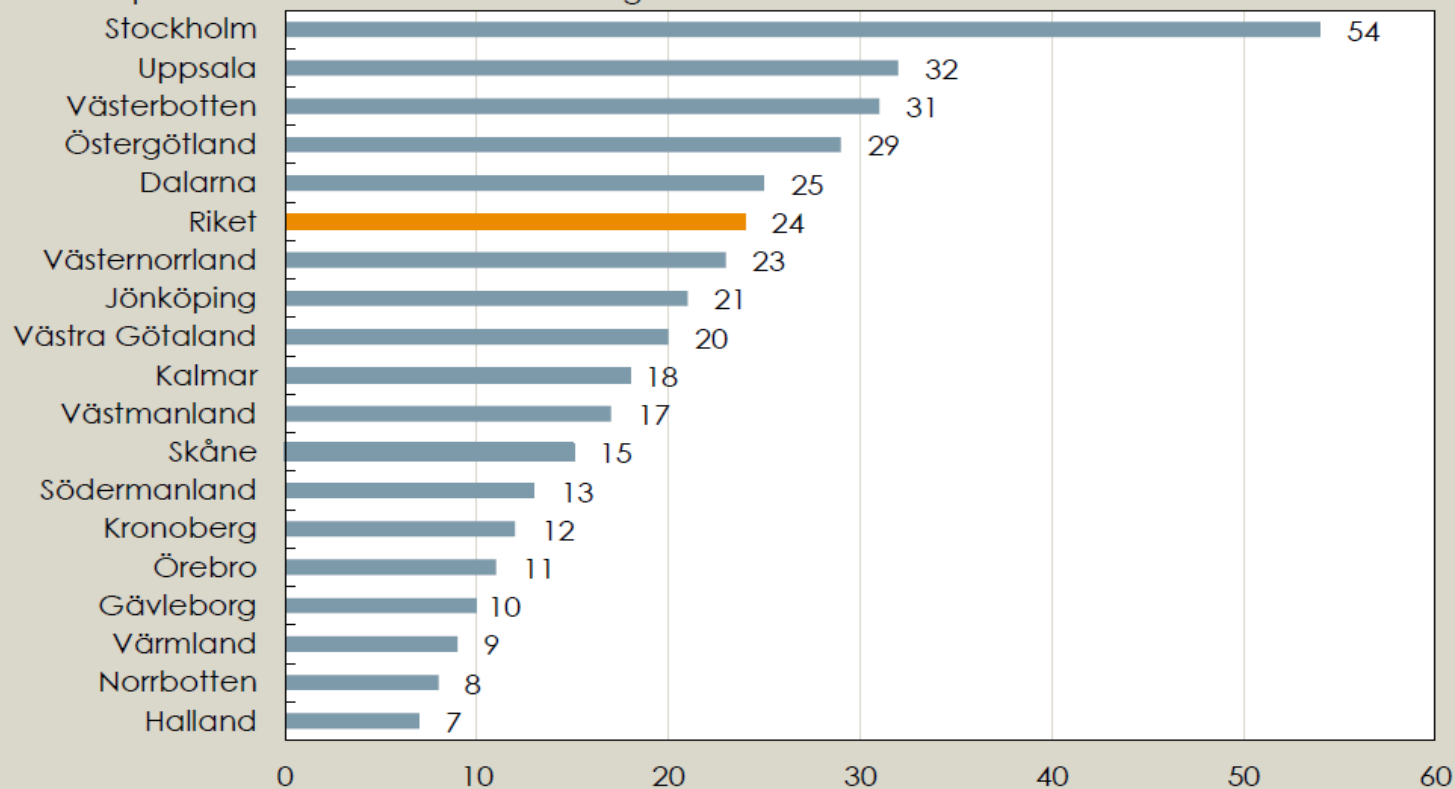
2009–2014: minskning med 6,3 procent

2016–2019: minskning med 15 procent

Figur 1. Specialistläkare i geriatrik, 2019

Sysselsatta inom hälso- och sjukvården i riket och per län

Antal per 100 000 invånare av befolkningen 65 år och äldre

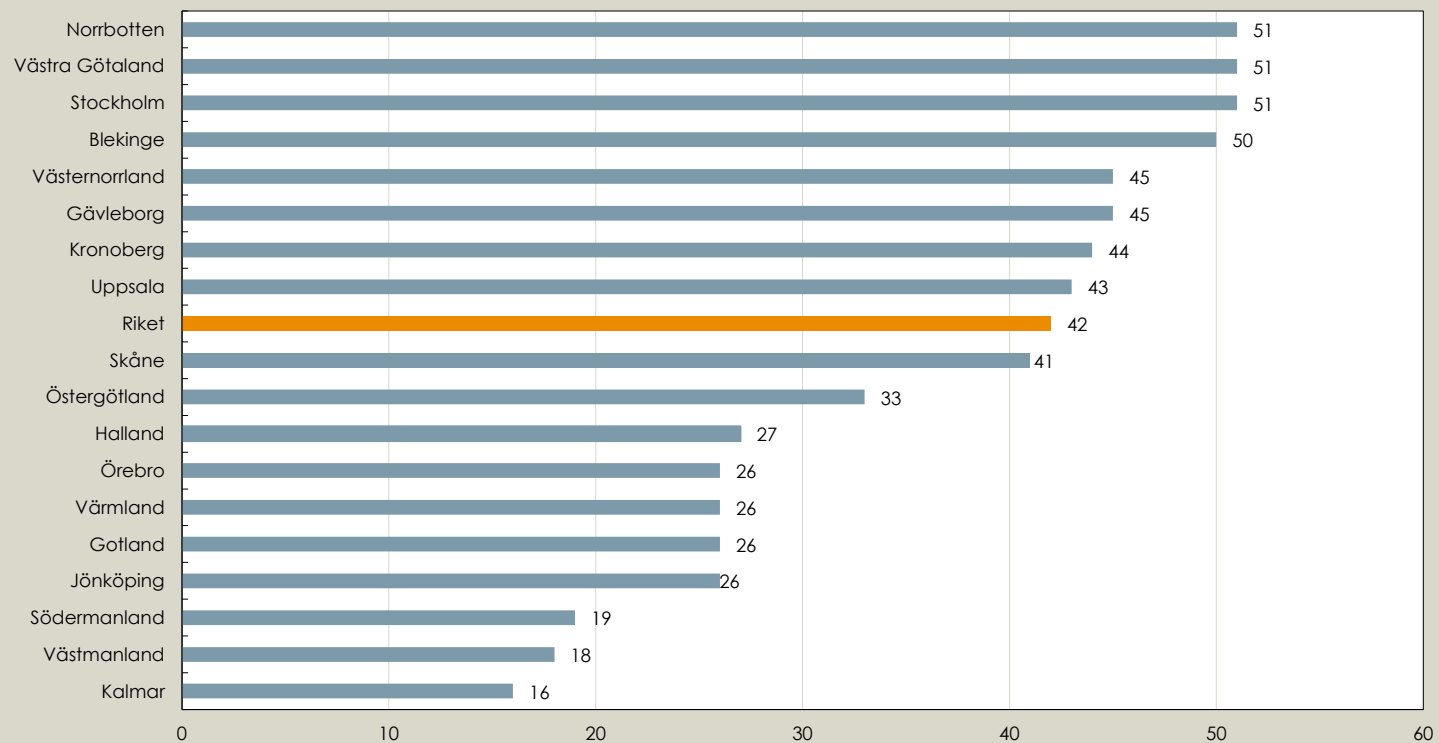
1-3 specialister i Blekinge, Gotland och Jämtland

Källa: Socialstyrelsens databas

Figur 1. Specialistsjuksköterskor inom vård av äldre, 2019

Sysselsatta inom hälso- och sjukvården i riket och per län

Antal per 100 000 invånare av befolkningen 65 år och äldre

Källa: Socialstyrelsen

Tabell 1 Legitimerad personal inom ordinärt och särskilt boende för äldre

Antal legitimerade personer inom vården och omsorgen för äldre

Yrkeskategori	2015	2016	2017	2018	2019
Sjuksköterskor	14 391	14 147	14 111	13 898	13 983
Arbets- terapeuter	2 765	2 718	2 664	2 705	2 715
Fysio- terapeuter	1 864	1 902	1 915	1 939	1 966
Dietister	34	42	37	40	38

Uppgifterna gäller antal anställda och gör ingen skillnad på heltider och deltid.

Källa: Legitimerade omsorgs- och vårddykesgruppers arbetsmarknadssituation (LOVA), Socialstyrelsen

Utveckling demografi Region Skåne

Tabell 7 Demografisk utveckling av gruppen 80 år och äldre i Region Skåne

Befolkning i riket (2019) 10 327 589				
Befolkning i Region Skåne 1 377 827				
		Antal individer		Ökning av antal personer + 80 år i antal och procent
Region Skåne demografi		65-79 år	+ 80 år	
År 2020		201 199	55 855	-
år 2023		203 677	61 480	5 625 (10%)
år 2026		202 428	69 848	13 993 (25%)
år 2030		210 104	82 265	26 410 (47%)

Fast vårdkontakt

Andel listade med fast läkarkontakt i Region Skåne

- Mål: 75%
- 2023 uppnådde 111 av 171 vårdcentraler målet
- Regionens långsiktiga mål är att alla listade personer ska ha fast vårdkontakt, i första hand läkare
- Prioriterade grupper: äldre (> 75 år), multisjuka och personer med kontinuerligt vårdbehov

Ett nationellt riktvärde för fast läkarkontakt i primärvården

- 1100 invånare per specialist i primärvården
- 550 invånare per läkare i specialisttjänstgöring (ST) i allmänmedicin, i mitten av sin specialistutbildning.

Tabell 1. Antal invånare per specialist i allmänmedicin, inklusive tillgängliga ST-läkare i allmänmedicin, per län 2019 och i relation till riktvärdet 1100 invånare per fast läkarkontakt, respektive målnivån på 55 procent i enlighet med överenskommelsen God och nära vård 2021.

Område	Antal specialister i allmänmedicin (Inklusive tillgängliga ST-läkare) *	Befolkning 1/11 2019**	Antal invånare per specialist i allmänmedicin (Inklusive tillgängliga ST-läkare)	Differens riktvärde (1100)	55 procent av antalet invånare per specialist i allmänmedicin (Inklusive tillgängliga ST-läkare)
Riket	7 855	10 319 473	1314	214	723
Stockholms län	1 882	2 374 550	1262	162	694
Uppsala län	277	383 044	1383	283	761
Södermanlands län	201	297 169	1478	378	813
Östergötlands län	355	465 214	1310	210	721
Jönköpings län	305	363 351	1191	91	655
Kronobergs län	155	201 290	1299	199	714
Kalmar län	183	245 415	1341	241	738
Gotlands län	42	59 636	1420	320	781
Blekinge län	99	159 748	1614	514	887
Skåne län	1 090	1 376 659	1263	163	695
Hallands län	268	333 202	1243	143	684
Västra Götalands län	1 288	1 724 529	1339	239	736
Värmlands län	206	282 342	1371	271	754
Örebro län	215	304 634	1417	317	779
Västmanlands län	190	275 634	1451	351	798
Dalarnas län	221	287 795	1302	202	716
Gävleborgs län	225	287 333	1277	177	702
Västernorrlands län	136	245 380	1804	704	992
Jämtlands län	132	130 697	990	-110	545
Västerbottens län	224	271 621	1213	113	667
Norbottens län	171	250 230	1463	363	805

Kompetensbeskrivning

Specialiteten geriatrik karaktäriseras av

- kompetens inom utredning, diagnostisering, behandling och uppföljning av akuta och kroniska sjukdomar hos äldre,
- kunskaper om det normala åldrandet och dess konsekvenser för en persons funktionsförmåga och sårbarhet,
- förmågan att beakta flera samtidiga sjukdomar och funktionsnedsättningar samt att värdera behandlingsvinsten ur ett individuellt perspektiv,
- ett fokus på patientens hela situation: den medicinska, funktionella, psykologiska och sociala, och
- ett tvärprofessionellt förhållningssätt där det krävs samordning av insatser mellan olika vårdformer och huvudmän.

Geriatrisk sjukvård syftar till att minimera de begränsningar i aktivitetsförmåga som uppkommer till följd av sjukdom och åldrande.

Det är centralt för kompetensområdet med teamarbete och samordning av insatser mellan olika yrkesgrupper för att tillgodose den åldrande patientens komplexa behov.

Geriatric delar gemensam kunskapsbas med övriga invärtesmedicinska specialiteter.

Vård av multisjuka och sköra personer

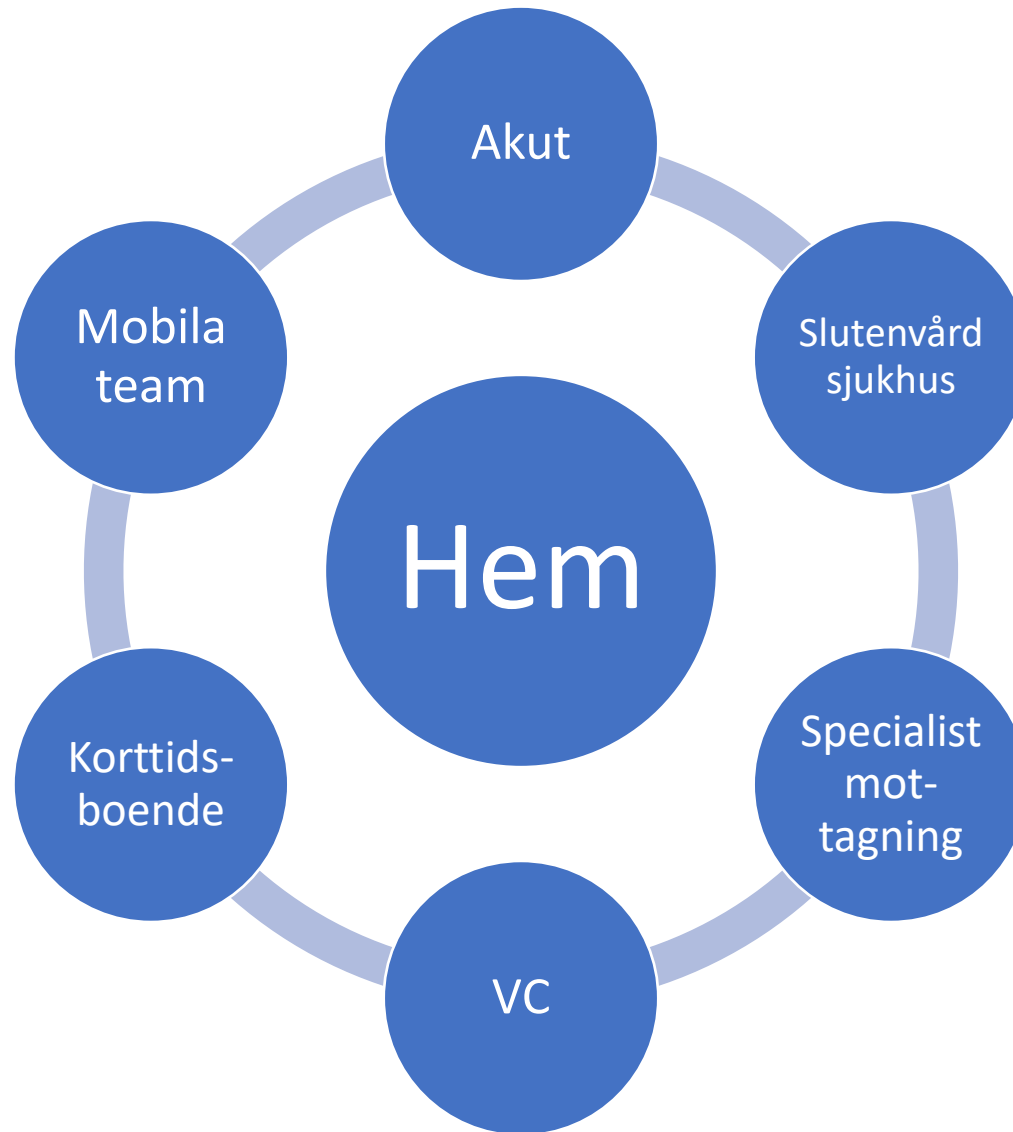
- Vårdkontakter i primärvård akut/uppfoljande
- Kommunal vård
- Specialistvård

- Vård i hemmet inklusive särskilt boende
- Vårdcentral
- Akut/närakut
- Invärtesmedicinsk/geriatrisk slutenvård
- Ortogeriatrisk vård
- Korttidsboende

Vård av multisjuka och sköra personer

Region Skåne

- Akut slutenvård av multisjuka äldre sker i huvudsak på invärtesmedicinska avdelningar
- Geriatriker arbetar med akut slutenvård och mobil vård
- Ortogeriatriska vårdplatser finns i Helsingborg och är under planering i Malmö

Planering och framtid geriatrik

Utmaningar

- Pensionsavgångar
- Lågt antal handledare (specialister)
- Sjukhusbunden geriatrik tappar läkare

Lösningar

- Tydlig målbild för geriatrik i omställning för en God och nära vård
- Geriatrisk kompetens i mobila team, akut slutenvård och som stöd i primärvård och kommunal vård
- Satsning på ST-block i geriatrik

CGA

Comprehensive
Geriatric
Assessment

strukturerat arbetssätt och
omhändertagande av sköra äldre

helhetsbedömning i team av
patientens situation som leder till
en vårdplan

Huvudkomponenter i en CGA-bedömning:

Funktionsförmåga

Kognition

Socialt nätverk, boende situation

Fallrisk

Polyfarmaci

Stämningsläge

Patientens egna värderingar och åsikter kring den fortsatta behandlingen

SIP (Advanced Care Planning)

Funktionsförmåga – ADL, hjälpbehovet, fysiska förmågan

- förändras med tid
- väldigt vanligt med en tillfällig försämring
- status innan inskrivningen/försämringen?
- vad är realistiskt att kunna uppnå?

- kan förbättras med CGA
- hjälpmedel
- styrketräningsprogram

Ytterligare komponenter vid en CGA-bedömning

spirituella behov

nutrition

kontinens

sexuell funktion

syn/hörsel

tandhälsa

.....

CGA teamet

- undersköterska
- sjuksköterska
- läkare
- biståndshandläggare
- fysioterapeut
- arbetsterapeut
- farmakolog
- kurator eller psykolog
- dietist
- optiker
- audiolog

Vilka patienter är lämpliga för CGA?

- Inte vara för frisk, inte för sjuk
- "Sköra" patienter lämpar sig bäst

- hög ålder
- multisjuklighet
- psykosociala problem
- funktionsnedsättning
- geriatriska tillstånd (fall, inkontinens)
- en stor sjukvårdsförbrukning

Behandlingsplan

- Många små förbättringar leder till stor effekt
 - Medicinsk optimering
 - Läkemedel
 - Omvårdnadsinsatser
 - Hjälpmedel
 - Träningsprogram
 - Glasögon, hörapparat

- Men varför CGA?

Det finns flera meta-analyser som visar att:

CGA ökar möjligheten att den äldre lever kvar hemma efter 3 och 12 månader efter akut sjukhusvistelse

CGA minskar sannolikheten att flytta till ett särskilt boende efter 3 och 12 månader efter akut sjukhusvistelse

Cochrane-report 2017: Ellis, Langhorne, Sheppard:

Comprehensive geriatric assessment for older adults admitted to hospital
(meta-analysis 29 trials recruiting 13,766 participants across nine, mostly high-income countries)